

morajo postati deželne gospodske t. j. sedanja vsa zmedena centralistična uprava se mora odpraviti in potem bo boljše, poprej ne!

Cerkvene zadeve.

† Kardinal Tarnoczy, nadškof salcburški, so v torek 4. aprila po dolgi bolezni umrli. Naš milostljivi knez in škof Maksimilijan Stepischnegg so se takoj odpeljali v Salcburg na pogreb.

B. Duhovne vaje v Ulimjah so čč. oo. Lazaristi od sv. Jožefa v Celju v nedeljo 2. aprila sklenoli. Prihajalo je vedno mnogo mnogo ljudstva, ki je željno poslušalo besede gorečih misijonarjev. Jako ustregli so zaradi velikonočne spovedi farmanom, ki imajo samo enega duhovnika. Bog plati! Vsa hvala gre tudi vrlemu g. učitelju, ki nam je prekrasno petje priskrbel.

O. Francelin je bil leta 1816 v revni vasi blizu mesta Klausen na Tirolskem rojen, 18. let star je stopil v Gradcu v red slovitih jezuitov, potem je učil bogoslovje, zlasti dogmatiko (verske resnice) v Rimu, navdušil veliko tisoč mladenčev za službo sv. Cerkve, spisal najučenejšo dogmatiko in je bil 3. aprila t. l. od sv. Očeta imenovan za kardinala. Nekdanji priprosti kmetijski fantič je postal visoki cerkveni knez, v čast Tirolcem in slavo Avstriji.

Koroški duhovniki prosijo konečno državni zbor naj bi dosedanje zaukaze gledé polaganja napovedi ali fasijona spremenil. Kot dohodki bi se naj v fasijon postavljali: 1) dohodki ali renta zemljiščne in berneske rešitve; 2) obstoječa bernja po 5 letni srednji ceni na bližnjem trgu in po odbitju 10%. Vendar bernja se naj ne vračuni, kedar ima duhovnik za njo opraviti posebno opravilo. 3) Čisti dohodki zemljišč, kakoršni služijo odmerjenju dače v podlago. 4) Najemščina preteklega leta od hiš, katere so v najem dane, in sicer po odbitju 30%. 5) Obresti župnijskih prostih kapitalov. 6) Doneski k duhovniški plači, če niso s posebnimi opravili obloženi. 7) Menzalni doneski, če niso obloženi. 8) Drugi gotovi dohodki, ako zopet niso obloženi. Duhovnikom bi se štolarini in ustanovniški dohodki naj ne vračunjevali v fazijon, kakor se c. kr. uradnikom dijete, ki dosegajo včasih polovico njihove plače, tudi ne vtevajo. Na dalje bi se naj stara postava (Hofkanzlei-Dekret 10. Juni 1836) preklicala in $\frac{2}{3}$ zapuščine brez testamenta zaumrlih duhovnikov verskemu fondu pripiševali in mešniki od doplačevanja pri stavbah farovžev se oprostili. Kar bi še zmanjkalo, to bi pa naj država določila pri plačah duhovnikov, kar bi se tudi tedaj smelo pričakovati, ako bi se verski fondi Cerkvi izročili.

To so glavne točke precej pohlevne prošnje koroških duhovnikov. Mislimo, da bi kazalo, če bi se tudi lavantinski duhovniki pri konferencijah v tej zadevi zglasili ali vsaj zmezili. Uzrokov imajo dovolj, postavimo kaplani, kakoršni so v

Rušab, Mahrenbergu itd., ki druga nimajo, kakor prosto stanovanje, hrano pri župniku in — prosti zrak, če okno odprejo.

Gospodarske stvari.

O pridelovanju krompirja nekaj.

II.

Bil je gospodar, ki je s krompirjem tako ravnal! Njivo za krompir odmenjeno je v jeseni sprašil, v spomladi pa pognojil s sestavljenim gnojem: $\frac{1}{2}$ komposta ali dobro sprstenele zemlje, $\frac{1}{4}$ pepela iz drv in $\frac{1}{4}$ kupljenega gnoja, ki se mu pravi guano (ptičjek). Potem je dal njivo lepo izorati in z rožnatim krompirjem zasadati. Uspeh je bil čudovit. Pridelal je namreč krompirja, da še nikdar toliko in tako lepega, velikega in okusnega; o nadležni krompirjevi gnjilobi ni bilo ničesar videti, gomolji bili so vsi zdravi in močno skrobnati (polni skroba ali šterke). Imel pa je isti gospodar zraven prve še drugo njivo za krompir pripravljeno ter jo je tudi z rožnatim enako lepim krompirjem zasadil, samo namesto sestavljenega gnoja je dal navoziti frišnega hlevnega gnoja. To pa ni bilo dobro; krompirja je le malo prirastlo in še to je bilo gnjilobno.

Zakaj pa je gospodar v gnoj za krompir začel mešati pepel iz drv? Do te misli je po sledečem načinu prišel. Bral je v neki knjigi, da ima tisti pepel, ki se dobi, če se krompir sežge, veliko kali-ja v sebi. Iz tega je prebrisani mož sklepal, da potrebuje krompir v srečno rast tudi obilo kali-ja; tega pa se mu najbolj lehko in hitro da, če se mu s pepelom iz drv pognoji; ta pepel ima namreč v sebi največ kali-ja. Srečni uspeh mu je pokazal, da se ni varal. Zato opozorujemo tudi naše slovenske kmetovalce, naj poskusijo, če se jim hoče in kateri zamorejo.

Na Českem imajo nekateri kmetje navado, da krompirjevo zelenje gipsajo; vendar to se mora zgoditi pred cvetom in pred dežem.

Sedanje dui slovi in se priporočuje mnogo krompirjevih sort; na prvem mestu se povsod hvali že omenjeni, rani, rožnati krompir. Na dalje se priporočujejo sledeče sorte z angleškimi imeni in sicer za lahko zemljo 3 sorte namiznega krompirja a) Peerles, meljnata in bolj rodovitna sorta, kakor rožnati krompir. b) Late Rose (poznata sorta rožnatega krompirja, slovi zaradi rodovitnosti in trpežnosti) in c) Wellington white; — za rejo svinj pa se priporoča: orjaški krompir peščenik (Riesensandkartoffel), ker v peščenju in prodnati zemlji najboljše stori. V težki zemlji pa sodijo sledeče sorte namizne: Eraly Godrich (jako fina, rodovitna in rana sorta), Sebec, ponos Kalifornije (Stolz von Californien), ki izredno močno obrodi, in naposled še Jaksons white. Za rejo pa skušani gospodarji svetujejo v težki zemlji saditi: Kaliko, orjaški Marmont, Patersonovo Viktorijo in Bovinijino (slovi

zarad silno velike rodovitnosti in velikih gomoljev).

Omenjene sorte se dobijo precej dober kup pri g. Berdajsu v Mariboru, potem pri Jurju Popoviču na Jelačičevem trgu št. 335 v Zagrebu, pri Hermanu Frommerju IV. Landstrasse 44. v Budapeštu in v semenski prodajalnici grofa Attemsa v Gradcu.

Salatne rastline.

M. 4. Endivija. Te je več sort in sicer: a) širokolistna, b) ozkolistna, c) kodrastolistna.

Te poglavitne sorte so zopet v več podsort ločijo, izmed katerih so zopet polnosrčni eskariol, tenko kodrastolistna peresna endivija in slednjič naravno žolta endivija najbolj obražane. Tu sem spada tudi saksenska endivija, ki gre sama v listke in kateri listi se ko salata, kocen pa ko špargel pripravi in povžije.

Endivija je, kakor že ime kaže, iz Indije doma, od koder je bila leta 1548 skozi Kino na Angleško in odtod v naše kraje prišla. Endivija zahteva rablo dobro in tenko zemljo in isto obdelavo kakor salata glavatica in ostaja skozi celo zimo noter do spomladi.

Od srede maja, ker rana pri vročini rada v seme gre, noter do srede avgusta se je mora vsakih 14 dni nekoliko posejati in sajenice noter do septembra črevelj vsaksebi posaditi.

Da pa listi obledijo in bolj nježni postanejo, je treba doraslo salato pred porabo povezati.

Za zimske potrebe se endivija, brž ko mrz nastopi, iz zemlje vzeme, prst od korenin otepe in na suhem proti mrazu zavarovanem prostoru zagrebe, ko je že precej ovenela. Zagrebe se ali v suhi kleti ali v prazni gnojni gredi ali pa tudi na kakem suhem prostoru v vrtu na primer na kaki jutranji strani kakega zida toda tako, da so listi na pol v prst zagrebeni, korenine pa na kvišku obrnjene. Sploh pa se mora z endivijo suho ravnati, če se hoče endivija dalj časa ohraniti. — Za vzrejevanje semena se prezimijo nekatere lepe glave v kleti, še boljše pa v stekleni hiši, ki se potem spomladi, ko je mraza konec, v prosto zemljo posade. Ali pa se poseje seme meseca marca, ktereга rastline že tisto leto cvetó in donašajo seme, ki pa ni tako dobro ko seme prezimovane endivije.

Še drugi način od endivije si semena vzrediti je pa ta, da se nekatere endivije v prosti zemlji pustijo čez zimo in z slamo proti hudemu mrazu varujejo. Seveda je to le pri pozno posejani endiviji mogoče. Sicer je ta način dosti bolj prost in lahek od prezimovanja v kleti. Seme obdrži 4—6 let kalivno moč.

Kako pa se endivija v kuhinji rabi, je obče znano. (Konec prihod.)

Tržne novosti. Pri nas je vse nekako začarano ali „pocoprano“. Kljub vsemu upitju po napredku vse, kar je dobro, hodi rakovo pot;

fabrike, obrt in kupčija in vsled tega tudi polje in rokodelstvo hira. Meseca marca je bilo misliti, da se bo kupčija, zlasti pri zrnju, povzdignola. Zrnje je povsod nekoliko v ceni poskočilo; ali sedaj leze vse nazaj. Na Dunajski borzi je nastal zopet denarstveni potres ali „krah.“ Ljudje, zlasti kateri imajo železniške delnice, so na tisoče denarja zgubili. Vsled tega so, n. pr. na Dunaju: pšenica 10—25 kr. rž od 5—10 kr., ječmen 10—30 kr. turšica 10—15 kr., in oves 15—20 kr. od prejšnje cene zgubili. Enako je v Budapeštu in vsled tega več ali manj povsod. Ozimina se kaže povsod lepa, a kaj nam bo pomagano, če pa bo tržna pogodba z Romunijo 1. julija obveljala in začela na zrnjsko ceno pritiskati! — Klavne in druge živine se povsod mnogo postavlja na tržišča in sejmove, ker ljudem denarja pa tudi krme za živino zmanjkuje. Na Dunaju je vsled tega cena za 1—2 fl. pri 100 Kil. padla. Bolj živahna je kupčija z deteljskim semenom, zlasti lucerna se lahko in drago prodaja 80—103 fl. 100 Kilo. — Tudi po repinem semenu se pogosto poprašuje. — Ovčje volne se malo proda. — Posebno nepovoljno stoji vinska kupčija, in nikder ni videti znamenj da bi hotlo biti boljše. Naše štajersko vino trpi posebno, ker čedalje več ogerskega in hratskega k nam vvažajo. Po mnogih krajih pijejo sedaj Sessardsko, črno vino, ki se dobi po 4—5 fl. vedro. Železniški delavci pri sv. Jožefu v Mariboru so si zaporedom dali pripeljati ogerskega vina. Naše domače pa zaostaja. V Mariboru dobi boljše vino komaj 90 fl. štrtinjak, večidel ga morajo oddajati po 60—70 fl., v Radgoni po 80—90 fl. in drugod menda tudi ni boljše. Hrvatsko vino se prodaja po 40—90 fl. Avstrijsko belo Vözlavsko in Gumpoldkirchen-sko črno po 90 fl. in belo po 100 fl. štrtinjak. Take nizke cene ovo sloveče vino že dolgo ni imelo.

Padanju vinske cene je nekaj krivo tudi to, ker so ljudje začeli čedalje bolj pivo in žganjico piti, ker jim krčmari predrago, mnogokrat ponarejeno, sprideno vino točijo. Krčmarji pa nekaj zarad prevelike užitnine (Verzehrungssteuer), nekaj pa zarad prevelike dobičkarije vino predrago nastavljajo, kar pivec zopet naklanja, da rajše „šnops“ in pivo pijejo. Vinogradniki se sedaj zanašajo najbolj, da se bo vinska cena zboljšala, na to, ker so vinogradi vendarle po mnogih krajih pozebli. Res daleč smo pri našem liberalnem gospodarstvu prišli, da se veliko milijonov ljudi že zanaša, — na občno nesrečo.

Vinorejski shod avstrijskih vinorejcev se bo letos v Mariboru meseca septembra obhajal. Okrajni zastop mariborski je za stroške dovolil 400 fl.

Sejmovi na Štajerskem. 7. aprila v Slov. Bistrici. 8. aprila v Slov. Gradcu. 10. aprila v Dobovi, v Kamei, v Koprivnici, v Trbovlju, v Selnici pri Dravi. 11. aprila pri sv. Križu pri Sladini, v Prepolah, v Radazgivesi. 13. aprila v

Konjicah, v Reichenburgu, v Laškem. 14. aprila v Mozirju, v Lembergu in pri Mariji Snežnici.

Sejmovi na Koroškem. 7. aprila pri sv. Andražu. 10. aprila v Požarnici. 11. aprila v Renvegu. 18. aprila v št. Pavlu, v št. Lenartu, v Althofnu in v Gornj. Drauburgu. 24. aprila v Trgu, v Gutštajnu, v Gradišču. 25. aprila v Mautnu.

Dopisi.

Iz Ljubljane, 27. marca. (Pri mestnih volitvah) je v III. volilnem redu narodna stranka danes sijajno zmagala! Od 330 volilcev se jih je volitve udeležilo 265. Izvoljeni so g. Horak s 164, gg. Jurčič in Kljun s 152. Regali s 150 glasovi. Od nasprotnih kandidatov dobil je Gvajc 113, Polegek 109, Ahčin 107 in Habit 106 glasov. Tako sijajne izida niso pričakovali ne narodnjaki ne nemškutarji, ki so vse žile napenjali, da bi bili zadobili zmago. Najprej se je narodnemu volilnemu odboru prepovedalo na mestnih voglih nabiti oklice do volilcev, ki gotovo ni bil spodtakljiv, ker so ga listi slovenski objavili. Na drugo prošnjo dovolilo se je nabiti samo imena odbranih kandidatov; pa komaj so bila nabita, so jih začeli mestni policaji že trgati raz zida. Mestni župan zaradi tega od narodnjakov interpeliran se je izgovarjal, da so policaji prepozno zvedeli, da je bilo dovoljeno omenjene pozive na mestnih voglih prilepiti. Stranki nemčurski pa ni bilo prepovedano razglasiti svojih oklicev, v katerih na vso moč privržencem svojim prigovarjajo v popolnem številu priti k volitvi in narodnjakom pokazati, da so v mestu zgubili vso veljavo. Res so prišli vsi, a ostali so v veliki manjšini in nemčurji so se sedaj prepričali, da narodna stranka v mestu ni zgubila veljave, ampak je še pridobila. Lansko leto dobili so naši kandidati 132 do 127 glasov, in večina je znašala komaj kake 4 glasove, letos pa že 44 do 51 glasov. To je vrl in vesel napredek, ki nam daje upanje, da bomo polagoma tudi v mestnem zboru dobili večino, ki smo jo bili pred 8 leti vsled intrig stranke nemčurske zgubili.

O volitvi sami bi bilo marsikaj pisati, pa omeniti hočem le dveh reči. Prva je, da so bili v volilno komisijo odbrani zgolj možje stranke nasprotne. K sreči enega izmed njih ni bilo blizu in privzeli so na mesto njega že v zadnjem trenutku narodnjaka Franja Potočnika. Druga še bolj zanimiva pa je ta, da so narodnjaki zasačili nekega glasovitega in dobro znanega gospoda, ki je hotel nekemu volilecu listek z narodnimi kandidati premeniti z listkom svoje stranke, ki ga je imel v rokavu hranjenega. V II. in I. razredu pa še letos nismo zmagali.

Zarad prepovedi, da se volilni oklice ni smel nabiti na mestnih voglih, hočejo neki narodni deželni poslanci g. deželnega predsednika v dežel-

nem zboru interpelirati. Radovedni smo, kaj bode na to odgovoril. Slovenec.

Od Dupleka pod Mariborom. (Popravljanje Dravine struge. Pri Gornjem-Dupleku so Dravo nekoliko popravili, da nebi naših zemljišč odplavila; vsled tega pa je nabrežje pod prekopom v nevarnosti. Lani je deželni zbor v obrambo zemljišč na št. Martinski strani sklenol 127 seznjev dolgo napeljavo za Dravino vodo napraviti in v ta namen odkazal 3935 fl. Vendar ta svota je bila premala: nadelalo se je samo 57 seznjev in zato se je bati, da nebi Drava v št. Martinsko strugo prodrla ter najlepših travnikov in njiv pokončala. Deželni odbor je tedaj nasvetoval trojno obrambo prirediti: 1) napeljavo pod Dupleškim prekopom podaljšati; stroški bi stali 5300 fl.; 2) pobrežje pri Loki zaježiti, stroški bi znašali 7244 gld. in 3) napravo napeljave na spodnjem koncu pri Loki, stroškov bi bilo 3574 fl.; skupaj 16119 fl. Te svote bi pokrila država $\frac{17}{40}$, dežela $\frac{17}{40}$, ptujski okraj $\frac{4}{40}$ in dotične srenje $\frac{2}{40}$. Vendar deželni zbor ni sprejel tega nasveta, čeravno sta ga poslanca dr. Radač in dr. Dominkuš, ki sta se nalašč poprej v Loko vozila gledat, prepričevalno kot najpotrebnejšo reč zagovarjala. Ali dr. Radač se ni dal splasiti in je vsaj nekaj rešil. Deželni zbor je namreč na njegovo prizadetje sklenol vsaj drugi del nasveta izvršiti in je v ta namen odmeril 3078 fl., t. j. s tem denarjem in drugimi doneski, skupaj s 7244 fl., se bo pobrežje pri Loki zoper Dravine valove zavarovalo. Velika sreča za našo okolico je, da je bil tudi sledeči nasvet dr. Radačev sprejet, namreč: deželnemu odboru se naloži, da nemudoma vse stori, kar bi potrebno bilo, če bi Drava že zgotovljene poprave in one, ki se bodo pri Loki začele delati in če bi se zavolj prekratke napeljave pod Dupleškim prekopom bilo bati nove nevarnosti. Ta sklep deželnega zbora bo Spod. Dupleku in št. Martinu obranil travnike in njive.

Pri tej obravnavi je g. dr. Radač prvokrat v deželnem zboru govoril — in smo sedaj vsi prav veseli in zadovoljni, da smo si takega vrlega zagovornika izvolili za poslanca. Bog ga živi! Drugič ga bomo zopet izvolili!

Iz Kamce. (Zmrznjenec.) Na sv. Jožefa god so našli na Bresternici nekega zmrznjenega mladenčca. Bil je iz Selnice. Ker je še imel nekaj denarjev in drugih reči pri sebi, se mora sklepati, da je revež zmrznil. Privlečejo ga v Kamce, pa kaj začeti z njim? Pokimujejo eden drugemu. Mrtvašnice nimamo, da bi ga v njo zanesli. Seidlov „stellvertreter“ jim tedaj reče „ma machts so so so“ in vrgli so ga v neko strohnelo utico, ki že tudi visi proti solnčnemu zapadu, v kateri so shranjena še nekatera gasilna orodja. Položijo ga na trohico slame in še mu prižgejo luč. Po mojih mislih še hotentoti imajo boljše shrambe za uboge mrličke, kakor Seidlova „garda“ v Kamci. Celo stare babele so kimale z glavami in porekale „to